

Nummer 1
Januari 1965

DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

BIJ HET EERSTE NUMMER

"DAAD EN GEDACHTE", waarvan men hier het eerste nummer vóór zich heeft liggen, is een blad, dat wordt uitgegeven door een kleine groep, waarvan de leden tien tot twintig jaren achtereen deel hebben uitgemaakt van de "Spartacusbond". Aan het orgaan "Spartacus" hebben zij gedurende die tijd hun beste krachten gewijd, tot aan het moment, waarop de inwendige verhoudingen in die bond het hen onmogelijk maakten hun arbeid voort te zetten. Na medio december 1964 hebben zij met het samenstellen van "Spartacus" géén bemoeienis meer gehad.

De inwendige verhoudingen in de "Spartacusbond", waarop hier gedoeld wordt, zou men het beste kunnen omschrijven als een conflictsituatie - gedurende ruim anderhalf jaar - die veroorzaakt werd door diepgaande meningsverschillen. In hoofdzaak zijn die meningsverschillen terug te voeren tot een verschil van opvatting betreffende de onderzoeksmethode, die moet worden toegepast wanneer men uit de ontwikkeling van de samenleving en haar sociale conflicten het helderste inzicht wil verkrijgen in de ontwikkeling van de arbeidersstrijd.

Aan de verschillende fasen van die conflictsituatie willen de samenstellers van "Daad en Gedachte" hier stilzwijgend voorbij gaan. Zij menen dat een nieuw orgaan, gewijd aan de problemen van de zelfstandige klassebewegingen, niet de plaats is voor een "omzien in wrok". Zij willen er daarom alleen dit van zeggen, dat naar hun inzicht de meningsverschillen binnen de "Spartacusbond" nog niet tot een scheuring hadden behoeven te leiden, ware het niet, dat de structuur van die bond de twee groepen van discussianten onvermijdelijk naar een impasse moest voeren toen de verschillen eenmaal aan de dag traden. Door het feit, dat slechts een zeer klein deel der "Spartacus"-leden - alleen de redactie van "Spartacus" praktisch - zich actief met de problemen bezig hield, opstellen voor het orgaan schreef, van gedachten wisselde en zich met theoretische kwesties bemoeide, kón het niet anders of men kwam in een slop te zitten, toen zich binnen de redactie tegenstellingen openbaarden, waaromtrent plotseling een grotere groep kreeg te oordelen zonder met het hoe of waarom vertrouwd te zijn. Voor hen, die thans de groep "Daad en Gedachte" vormen - waarbij vier-vijfde van de voormalige "Spartacus"-redactie - bleek de enige uitweg uit dat slop tevens een weg te zijn, die hen buiten de "Spartacusbond" voerde.

Bij hun afscheid van de organisatie, waarmee zij zo lang op z'n nauwst verbonden waren, hebben de medewerkers aan "Daad en Gedachte" er zich rekenschap van gegeven, dat de tegenstelling tussen "hersens" en "ledematen" - om het zo te noemen - die op een gegeven ogenblik voor de "Spartacusbond" zo funest bleek, een restant vormt van de partijstructuur. Die structuur, dat restant, maakte de zwakte van de "Spartacusbond" uit, een zwakte, waaraan deze in zekere zin bezweken is.

De groep "DAAD EN GEDACHTE" vertoont die structuur niet. Zij die er toe behoren nemen actief deel aan alle besprekingen en alle discussies, die met de publicatie van een orgaan als dit onlosmakelijk verbonden zijn. Achter ieder nummer dat verschijnt staat een uitvoerig gesprek of staan diverse gesprekken over alle praktische én theoretische vraagstukken, die in de huidige tijd voor de arbeidersklasse van betekenis zijn.

"DAAD EN GEDACHTE" is géén partij en deze groep beoogt dat ook niet te zijn. Zij is van mening, dat de partijen, ook de zogenaamde "revolutionaire" partijen, de belangen der arbeiders niet vertegenwoordigen. Zij meent dat - duidelijker dan ooit tevoren in de geschiedenis - de maatschappij laat zien, dat "de bevrijding der arbeidersklasse slechts het werk der arbeidersklasse zélf kan zijn." Zij constateert telkenmale, dat wanneer arbeiders in strijd gaan voor hun belangen, de partijen zo goed als de vakverenigingen als hinderpalen en vijanden op hun weg verschijnen.

In tegenstelling tot wat de partijen doen, propageert de groep "DAAD EN GEDACHTE" geen idealen en geen pasklare recepten voor de maatschappelijke strijd. "DAAD EN GEDACHTE" komt de arbeiders niet vertellen, wat of zij doen moeten. Deze groep wil, door middel van dit blad, hen als het ware een spiegel voorhouden, waarin zij hun eigen handelingen kunnen aanschouwen, waarin zij hun eigen optreden kunnen herkennen, in verband gebracht met de samenleving als totaliteit.

"DAAD EN GEDACHTE" is een discussiegroep, die de resultaten van die discussie in dit blad naar buiten draagt in de bescheiden hoop, degenen, die in een discussie over de strijd van de arbeiders geïnteresseerd zijn op hun beurt tot discussie te bewegen, hetzij onderling, hetzij met de samenstellers van dit orgaan. Waar die samenstellers naar streven, dat is, die geïnteresseerde arbeiders zélf tot gedachten te brengen omtrent hun eigen daden.

In dit blad "DAAD EN GEDACHTE" zullen in het algemeen de publicaties niet ondertekend worden. Ten eerste niet, omdat de samenstellers van mening zijn, dat het aankomt op wát er geschreven is, niet op wie het geschreven heeft. Ten tweede, omdat het merendeel der opstellen de vrucht zal zijn van collectieve arbeid, van gezamenlijk werk. Vanzelfsprekend echter zullen ook de medewerkers aan "DAAD EN GEDACHTE" niet altijd tot een collectieve mening, tot een gezamenlijke opvatting kunnen komen. In dat geval zal de lezer geconfronteerd worden met een "discussie-artikel", dat niet (of nog niet) de opvatting van de groep als zodanig weergeeft, maar enkel die van de auteur.

De groep "DAAD EN GEDACHTE" meent met deze uiteenzetting haar bedoelingen, alsmede haar positie, voldoende duidelijk te hebben gemaakt. Voor zover dat nog niet het geval mocht zijn zal het een zowel als het ander genoegzaam blijken uit de inhoud van dit blad, dat voorlopig met korte tussenpozen, maar op onregelmatige tijdstippen zal verschijnen en ook niet iedere keer dezelfde omvang zal hebben. De groep heeft gemeend aan een onregelmatige verschijning boven een regelmatige de voorkeur te moeten geven, omdat zij de inhoud telkenmale zo leesbaar en zo aantrekkelijk mogelijk wil maken, zo veel mogelijk leden van de groep bij de voorbereidende besprekingen betrekken wil en in dit alles niet belemmerd wil worden door een vaste verschijningsdatum, die tot haast- en lapwerk noopt. Ook de verschillen in omvang zijn hieruit te verklaren. Wel zullen wij er naar streven minstens twaalf nummers per jaar te laten uitkomen.

De groep "DAAD EN GEDACHTE" vraagt voor haar orgaan geen vaste abonnementsprijs. Zij rekent er echter wél op, dat de lezers van het blad beseffen zullen, dat aan de uitgave daarvan héél wat kosten zijn verbonden. Zij vertrouwt er op, dat "DAAD EN GEDACHTE" zich vele vrienden en sympathiserenden zal veroveren en dat deze naar mate hunner sympathie en naar mate van hun financieel vermogen dit orgaan ook geldelijk zullen willen steunen en zullen blijven steunen.

=====

+++++
+ WILLEN ZIJ, DIE ER PRIJS OP STELLEN REGELMATIG "DAAD EN GEDACHTE" TOEGE-
+ ZONDEN TE KRIJGEN, DIT EVEN AAN ONS BEKEND MAKEN? U WEET, ABONNEMENTS-
+ GELD BEHOEFT U NIET TE BETALEN. WEL STELLEN WIJ ECHTER PRIJS OP UW BIJ-
+ DRAGE TER BESTRIJDING VAN DE ONKOSTEN. VOORLOPIG KUNT U DIT PER POSTWIS-
+ SEL OVERMAKEN AAN J. MEULENKAMP, CORN. OUTSHOORNSTRAAT 1^I, AMSTERDAM. W.
+ OOK ALLE CORRESPONDENTIE VOOR REDACTIE EN ADMINISTRATIE TE ZENDEN AAN
+ DIT ADRES. WIJ REKENEN OP UW ALLER MEDEWERKING.
+++++

ARBEIDERS BEZIEN DE

DINGEN ALTIJD ALS

ARBEIDERS.

IN HET KORT...

In een koelkastenfabriek in de Engelse stad Smithfield heeft een bedrijfsbezetting plaats gevonden. De oorzaak was, dat een aantal arbeiders met ontslag bedreigd was. De arbeiders lieten luid de sirenes loeien, waarop het bij andere ploegen ingedeelde personeel met grote haast zich naar 't bedrijf spoedde om deel te nemen aan deze actie. De ontslagen zijn - voorlopig althans - niet ten uitvoer gelegd.

o

Walther Reuther, opperchef van de vakbond der Amerikaanse automobielarbeiders, is een relatie van president Johnson. De directeuren van Chrysler en Ford zijn dat eveneens. Tijdens de jongste verkiezingscampagne hebben daarom Chrysler en Ford een overeenkomst afgesloten met de vakbond: hogere lonen, hogere pensioenen, premies, 15 dagen betaalde vacantie.

Iedereen is blij: de arbeiders met wat hun in de schoot geworpen werd, de vakbondsleiders, die zich weer eens op 'n succes kunnen beroemen en de politieke leiders, in de verwachting, dat alle autowerkers op Johnson zouden stemmen, zodat de Democraten aan 't bewind zouden kunnen blijven in het belang van... de directies van Chrysler en Ford.

=====
=====

WIE ZOU WILLEN BEWEREN, dat christelijke arbeiders minder strijdbaar, minder kritisch en volgzamer zijn dan arbeiders van anderen huize, is het slachtoffer ener misleiding van de kant van de sociaal-democratie of haar wat armetieriger geestelijke erfgenamen. De sociaal-democratie namelijk of de progressieven, die haar in de politieke arena zijn opgevolgd, hebben altijd beweerd, dat "strijdbaarheid" een bepaalde geestelijke instelling vereiste. Zoals men het vroeger uitdrukte: de arbeider dient eerst "klassebewust" te zijn, dat wil zeggen de ideologie ener strijdbare of niet meer strijdbare partij aanhangen.

Dit nu is een frase. De arbeidersklasse als geheel en de individuele arbeider strijden niet omdat zij bepaalde opvattingen in hun hoofd hebben, zij strijden omdat de leden daarvan arbeider zijn en de arbeider als individu a r b e i d e r is.

En zelfs wanneer zij als arbeider nog bevangen zijn in oude zienswijzen en illusies, dan nóg bekijken zij de zaak gans anders dan de heren (partij en vakbewegingsbureaucraten) met hun geestelijke bagage. Ten bewijze hier een briefje, dat dezer dagen een gewone christelijke arbeider stuurde aan het bestuur van het C.N.V. Het luidt als volgt.

Geacht bestuur,

Vorig jaar heb in in een tweetal brieven mijn bezwaren kenbaar gemaakt in verband met de gevraagde procentuele loonsverhogingen.

In de antwoorden, die ik van u ontving zijn mijn bezwaren niet weggenomen, alleen heeft de praktijk bewezen, dat ze juist waren. De minst verdienenden houden er niets aan over, de heren met de hogere salarissen wel. Het resultaat is dan weer een grotere afstand tussen de arbeider en de hogere groep.

De vakorganisaties moeten dit toch ook weten, dunkt mij - en toch gaat men maar voort op deze heilloze weg.

Ik ben ongeveer 50 jaar georganiseerd en heb altijd in de mening verkeerd dat het de taak der organisatie was in de allereerste plaats voor de mindere man op te komen, maar ik schijn me daarin vergist te hebben, want het wordt alweer net als vorig jaar. Men heeft 7% genoemd en het is 5 geworden, dus weer meer onrecht er bij. U schrijft in uw brief, dat men bedrijfstaksgewijze moet op-

lossen, maar dat is een theorie, waar in de praktijk weinig van terecht komt. Ik zou u daarom willen verzoeken in "De Gids" (het orgaan van het CNV - red. D.e.G) eens een artikel te schrijven, waarom de organisaties deze weg bewandelen en niet in de eerste plaats opkomen voor de minst draagkrachtigen.

Met vriendelijke groeten,

H. POST, Kampen.

=====

H A V E N S T A K I N G   I N   A N T W E R P E N .

BURGERLIJKE MOBILISATIE is tegenwoordig het recept, waarmee men in sommige landen en wellicht straks ook in Nederland, stakingsacties zoekt te breken, die met behulp van de traditionele middelen als daar zijn vakbondsbemoeiing e.d. niet terstond kunnen worden beëindigd.

Er is van burgerlijke mobilisatie sprake geweest toen België het conflict beleefde van de stakende artsen - een conflict, dat ons vanwege de sociale positie der betrokkenen, minder belang inboezemt en dat wij, eerlijk gezegd, een grof schandaal hebben gevonden -, er is al evenzeer op zeker moment met de gedachte ener burgerlijke mobilisatie gespeeld tijdens de grote Franse mijnwerkersstaking van de maand maart 1963.

Thans heeft de Belgische minister van economische zaken, de heer Spinoy, opnieuw naar dit anti-stakingswapen gegrepen toen door de strijd van de r.k. bond van overheidspersoneel de arbeiders van de z.g. kapiteinsdiensten, die in de Antwerpse haven belast zijn met het bedienen van de enorme doksluizen, de arbeid hadden neergelegd.

De lezer kent ongetwijfeld uit de burgerlijke pers een aantal bijzonderheden. Hij herinnert zich, dat men een premie verlangde op grond van de continu-arbeid (om vast bij voorbaat een fooienstelsel te legaliseren, zeiden anderen) en men herinnert zich ongetwijfeld ook, dat de gemeente Antwerpen die premie - op grond van wettelijke voorschriften - niet betalen kon. Toen de patroons, dat wil zeggen de Antwerpse scheepvaartvereniging zich bereid verklaarde die premies (in totaal een bedrag van f 4 miljoen 's jaars) op tafel te leggen, tikte het gemeentebestuur van Antwerpen de ondernemers op de vingers. Het kon niet accepteren, dat een deel van zijn personeel voor een belangrijk deel (35%) uit particuliere zak zou worden betaald. De reeds toegezegde premie werd weer ingetrokken en op dat moment werd de staking een feit, niet gesteund door het Algemeen Belgisch Vakverbond, dat met zijn opvattingen omtrent "overheidsproductie" en "staatsbeheer" de zienswijze van het Antwerps gemeentebestuur onderschreef.

Men weet wat de gevolgen waren: honderden schepen moesten, zonder dat zij gelost konden worden, in de Scheldemond (tot Vlissingen toe) voor anker gaan, vrijwel de gehele haven kwam stil te liggen en de grondstoffenvoorziening van het in dit opzicht zo kwetsbare België kwam ernstig in gevaar.

Dat is de aanleiding geweest, dat minister Spinoy heeft ingegrepen, na langdurig en slepend overleg op hoog niveau, waarbij de hoogste bazen der regering en de hoogste bazen der vakbeweging betrokken waren en de belangen des lands, zoals dat dan heet, wel zwaarder gewogen zullen zijn dan de belangen van de arbeiders der kapiteinsdiensten, die te kennen hebben gegeven, dat de "fooien", waarmee in dit conflict van zoveel zijden is geschermd, door de bazen in ontvangst werden genomen, maar dat zij er niet van profiteerden.

Hoe het zij, de burgerlijke mobilisatie werd afgekondigd en menigeen, die het verloop van stakingen nauwlettend en met diepe interesse pleegt te volgen, vroeg zich bezorgd af of de stakers daar een antwoord op zouden weten te geven en wat

of er in het algemeen op burgerlijke mobilisatie als tegenzet van de arbeiders zou kunnen volgen.

De Antwerpse stakers hebben het antwoord op die vraag gegeven. Zij begonnen een stiptheids-en-lânzaam-aan-actie, die wat de uitwerking betrof minstens zo effectief bleek als de staking was geweest.

=====

DE BETEKENIS DER WILDE STAKINGEN

DE DIEPE AFKEER, die ondernemers, managers, bedrijfsleiders en vakbondsleiders jegens zogenaamde "wilde" stakingen koesteren, is begrijpelijk. Een "wilde" staking is een actie, die daardoor gekenmerkt wordt, dat de arbeiders zélf, zij die de onderste laag van de maatschappij vormen, beslissingen nemen, besluitvaardig worden en tot handelen overgaan. Niets is democratischer, niets ook is méér revolutionair. Een "wilde" actie betekent in wezen een aantasting van de klassenbasis der huidige samenleving. Een staking, waarbij de arbeiders zelfstandig optreden komt er in de praktijk op neer, dat een door de heersende klasse als normaal (en ideaal) beschouwde stand van zaken wordt ondermijnd. De stand van zaken namelijk, waarbij managers en vakverenigingsbureaucraten de beslissingen nemen en de arbeiders niets anders doen en hébben te doen dan die beslissingen uit te voeren.

Als er een "wilde" staking uitbreekt ontsnappen de arbeiders aan de controle van hun meesters. Zij controleren zichzelf. Zij vormen niet langer een massa, die onderhevig is aan invloeden van buiten af. Zij zijn niet langer een volgzame kudde schapen, die willoos de voetsporen drukken hunner zogenaamde leiders en met zich sollen laten zoals het deze in de zin komt. Bij een "wilde" actie zijn het de arbeiders, die initiatieven ontplooiën. Er blijkt opeens hoeveel mogelijkheden er in hen schuilen, hoeveel kracht, hoeveel solidariteit. Of zij zich ervan bewust zijn of niet, zodra zij zelfstandig optreden doorbreken zij de bestaande orde. Daarom laat een "wilde" actie vaak de hoogste vorm van strijd zien. Daarom bevat een "wilde" staking vaak de kiemen van toekomstige organisatievormen. En dit ook vooral is de betekenis van een dergelijk stuk strijd, dat het de daarbij betrokken arbeiders uit eigen aanschouwing en uit eigen ervaring leert, hoe volkomen overbodig zowel de vakbondsleiders als de patroons zijn.

(UIT DE ENGELSE BROCHURE "BUSPERSONEEL IN STRIJD" - UITGEGEVEN DOOR DE GROEP "SOLIDARITY" - OVER DE STAKING VAN HET BUSPERSONEEL IN GLASGOW, APRIL '64.)

=====

W A T   B E L A N G R I J K   I S

bij een staking, dat is niet de vraag hoeveel arbeiders er aan deelnemen en evenmin het aantal dagen - of soms uren - dat zij duurt. Onbelangrijk is al evenzeer of de vakbond(en) en zelfs de vakbeweging bepaalde orders geeft en of zogenaamde "revolutionaire" organisaties duchtig de trom roeren. Be-

langrijk bij een staking is de manier, waarop de betrokken arbeiders hun actie voeren.

Hun wérkelijke eenheid kan nooit anders zijn dan een klasse-eenheid, die eerst door zélf-activiteit en nergens anders door gesmeed wordt.

Hun werkelijke kracht is iets, dat de arbeiders e r v a r e n moeten hebben om ervan te kunnen profiteren.

DE VAKBONDEN EN HET STAKINGSRECHT

IN DE ACHTER ons liggende jaren is er herhaaldelijk sprake geweest van een wettelijke regeling betreffende de werkstakingen van arbeiders. De PvdA-minister Sankalden is er mee bezig geweest en ook zijn opvolger aan het departement van justitie, de christelijk-historische mr. Beerman. Dezer dagen nu heeft diens partijgenoot mr. Y. Scholten, de huidige bewindsman, over deze materie 'n advies ontvangen van de Stichting van de Arbeid.

Het is géén eensluidend advies geworden. De vertegenwoordigers van het ondernemersdom in de Stichting houden er een andere mening op na dan de vertegenwoordigers van de vakbeweging. De eersten zijn tégen een wettelijke regeling of liever gezegd: zij achten deze overbodig. De vakbewegingsafgevaardigden achten een dergelijke regeling wél noodzakelijk.

Voor wie gelooft in de traditionele vakbewegingsmythe en in de vakbonden dat-gene ziet, wat zij zelf ook voorgeven te zijn, namelijk de belangenvertegenwoordigers van de arbeiders, voor die bevat het feit, dat t w e e opinies in het advies zijn neergelegd géén verrassend element.

Zie je wel, zal hij uitroepen, de tegengestelde belangen van arbeiders en ondernemersdom treden ook hier weer aan de dag.

Zij echter, die zo redeneren, zien enkele kleinigheden over het hoofd, "kleinigheden", die hun ganse kijk op de zaak ondersteboven werpen.

In de eerste plaats is daar het feit, dat bij alle meningsverschillen toch op één punt zowel de ondernemers- als de vakbondsvertegenwoordigers in de Stichting dezelfde gevoelens koesteren. Algehele overeenstemming bestaat er namelijk omtrent de opvatting, dat er zoveel mogelijk naar gestreefd dient te worden dreigende arbeidsconflicten te voorkomen en uitgebroken conflicten langs minnelijke weg - dat wil zeggen via de Stichting van de Arbeid - op te lossen. Dit ene punt is eigenlijk al voldoende om gans het verouderde, sinds lang al niet meer bij de realiteit passende, door en door valse beeld ener vakbeweging, die voor het arbeidersbelang zou opkomen, aan diggelen te slaan.

De vakbeweging - wat sommigen, die moeilijk met tradities breken ook geloven mogen - strijdt dan ook niet voor het arbeidersbelang. Zij moge zelf krampachtig de schijn in stand houden, wie de dingen op de keper beschouwt of het optreden van de vakbeweging uit eigen, bittere, ervaring kent, weet dat wel beter. En men behoeft ook het advies van de Stichting van de Arbeid maar wat nauwkeuriger aan te zien om tot de conclusie te komen, dat, wat het wezen van de zaak betreft, ondernemersdom en vakbeweging beide van stakingen van de arbeidersklasse even afkerig zijn. Het verschil tussen de beide meningen is niet, dat de ondernemers de stakingsmogelijkheden beperken willen, de vakbeweging er daarentegen een wettelijke mogelijkheid voor open wil laten. Nee, beperken willen ondernemersdom en vakbeweging de stakingsmogelijkheden van de arbeiders allebei. Alleen: de ondernemers willen ze zus beperken en de vakbonden zo.

De ondernemers zijn van mening, dat de thans geldende bepalingen uit het z.g. verbintenissenrecht, volgens welke lijfswang (gijzeling) en dwangsommen kunnen worden toegepast de patroons voldoende waarborgen bieden en dat men het hele probleem met een gerust hart kan overlaten aan de rechterlijke instanties, d.w.z. aan de klasse-justitie der burgerlijke samenleving.

Een dergelijk standpunt k á n de vakbeweging natuurlijk niet innemen. Indien zij zich achter deze zienswijze zou scharen zou de vakbewegingsmythe - de schijn, dat zij in de sociale strijd aan de kant van de arbeiders staat - natuurlijk meteen verstoord zijn. De vakbeweging moet het daarom over een andere boeg gooien, de

boeg van het schip van staat. Dat is maar een doekje voor het bloeden natuurlijk, omdat wanneer de staat (in de persoon van de huidige minister, die eventueel een wetsontwerp zou moeten voorbereiden) zich op dit terrein zou gaan bewegen, uiteindelijk alleen maar nieuwe wettelijke bepalingen zouden worden geschapen en uiteindelijk natuurlijk ook dán de burgerlijke rechter het laatste woord zou hebben. Overigens is natuurlijk die ingreep van de staat in de bestaande situatie voor de vakbeweging aantrekkelijk. Zij zou een stuk "ordering", een brokje praktisch "staatskapitalisme" vertegenwoordigen en dat past in het straatje, waarin de vakbeweging pleegt te wandelen.

Afgezien hiervan: kijken wij nader toe, hoe die ingreep van de staat er in de ogen van de vakbeweging uit zou moeten zien. De wettelijke regeling van het stakingsrecht, meent zij, zou in die richting moeten gaan, dat stakingen, die door de vakbeweging geproclameerd worden, in beginsel rechtmatig zijn, stakingen van de arbeiders zélf daarentegen, geleid door actie-comité's onwettig.

Voelt u 'm? Daar komt de hele aap uit de mouw. Want de vakbonden, die proclameren praktisch geen stakingen en de stakingen, die wel geproclameerd worden zijn stakingen van de arbeiders zelf, die men nu juist onwettig wil verklaren.

Eerlijk gezegd: wij begrijpen niet goed, waarom de ondernemers zich niet aan de kant van de vakbeweging geschaard hebben. Of zou dat alleen maar geschied zijn om de schijn op te houden, om mee te helpen de illusie omtrent het karakter der vakbeweging in stand te houden? Wie zich de gang van zaken bij de "loonexplosie" van 1963 herinnert, zal moeten toegeven, dat het niet onmogelijk is.

=====

DE SOCIALISTEN.

HET ZAL GEWEEST ZIJN, nee dat moet geweest zijn in 1907. Zeker, ik was toen 16 jaar. 't Was een feestdag voor me, want ik moest voor de baas, de directeur der "Verenigde Eenhoorn-apotheken", waar ik flessenspoeler, loopjongen, receptarius en leerling was, ik moest voor de baas naar Amersfoort. Met de trein naar Amersfoort, naar Amersfoort en weer terug. Zo'n reis met de trein, dat was altijd nog een evenement en zeker voor een 16-jarige. Niet werken en fijn je laten rijden en naar buiten kijken, zien hoe alles voorbij vliegt met een ongewone snelheid. En binnen steeds andere gezichten. Bij elk station mensen in en uit.

Op de heenweg een boemel en dat was dus: Muiderpoort, Weesp, Bussum, Hilversum en tenslotte, veel te gauw, Amersfoort. Alles ongewoon, belangwekkend en afwisselend. Merkwaardig: schuin tegenover me zat iemand te lezen; te lezen, waar zoveel te zien was. Iemand die veel reist zeker. "Amersfoort! Amersfoort!...."

NA HET LOPEN in zo'n vreemde stad, met inderdaad een vreemd gevoel, kwam dan de terugreis. Daar was weer de trein, een andere trein, een vreemde trein, met grote ramen. Was dat nou wel goed? Maar het stond er duidelijk: "Amsterdam". Dat kon toch niet missen. Toch nog es vragen. Maar wat moest die conducteur, die man wel denken? Het stond er toch: A M S T E R D A M. Ik stapte dus brutaalweg in.

Dat scheen toch een ander soort trein en twijfel overviel me weer. Coupé's met schuifdeuren... en zo mooi. Derde klas stond er, derde klas. Er waren andere mensen binnen gekomen... die eens vragen? "Gaat deze trein naar Amsterdam?" Of "Zit ik hier goed voor Amsterdam?" Of... Maar die vrouw had het al over de Franse Bazar, waar ze even dit of dat zou kopen. Nee, het was wel goed. Ik keek dus maar weer naar buiten, tot de deur resoluut werd opengeschoven en de conducteur binnen kwam. De mensen tastten naar hun portemonnaie en begonnen te betalen. Betalen?... waarvoor? Ik had toch een kaartje, hier,... in me hand. Maar ze betaalden en lieten ook hun kaartje zien. Daar stond ie tegenover me, z'n geldtas voor

z'n buik. "Mag ik 40 cent van u?" "Veertig cent?" "Ja, toeslag voor de D-trein." "Veertig cent! Hoe moest ik die verantwoorden? 40 cent! Kleinigheid!"

DE TREIN stopte alleen in Hilversum en liep zowat leeg, maar daarna weer aardig vol. Tegenover me kwam een dame te zitten, ja een dame. Een meisje van zes of zeven of acht, nee toch van zeven, stond half, hing half op haar schoor. Ze liet haar naar buiten kijken. Die man in de gang, die met twee anderen stond te praten, was zeker haar man. Dat kon je wel zien.

Er was iets aan dat gezelschap, dat me pakte, maar dat ik niet thuis kon brengen. De heren waren naar het scheen - want ik kon ze niet verstaan - druk in gesprek. Er hing iets bijzonders om deze mensen, dat voelde je. Er ging gewicht van hen uit. Daarbij... wie was er nu midden in de week om 5 uur vrij en kon reizen? Onderwijzers...? Dat was op zichzelf al een apart soort. Die grote, met die slappe hoed en dat sikje, ja, dat bleek haar man.

"Heb je de nótulen niet vergeten?", riep ze naar hem. "Die zijn in de tas". En hij wees naar het bagagenet. Nótulen,... wat was dat ook weer? Nótulen...?

WAT ZE VERDER spraken kon ik niet verstaan, maar daar viel weer het woord nótulen. O! 'Ze bedoelen nótulen; en dat had iets met vergaderingen te maken. Mijn belangstelling en ontzag namen toe.

"Gaan we naar Amsterdam?", vroeg lizig het meisje.

"Natuurlijk, dat wéét je toch hé? En waar gaat mamma dan heen?"

"Naar de vergadering."

"Juisr! En wat gaat mamma daar doen?"

"Spreken."

"Juist!"

Zie je wel. Een vrouw die op vergaderingen spreekt... socialisten.

Bij het spreken had ze aldoor naar buiten gekeken, alsof het gesprek maar half haar aandacht had. Maar ik had het gevoel, dat die woorden nu juist voor mij bestemd waren. Wat sprak die vrouw anders duidelijk, met die rrr zo hoorbaar.

DE LANGE in de gang was in gesprek geraakt met anderen en de stemmen verhieven zich. Ik hoorde de lange nu duidelijk.

"Alleen de sociaaldemocraten...."

"Dat beweert u meneer, maar ik heb meegemaakt...."

"Daar kunt u toch het socialis...."

"Natuurlijk meneer, wat anders...."

"Meneer, het socia...."

"De liberalen hebben altijd gezegd...."

"Het so.... Ja als u zo begint."

De trein hield stil en men ging uitstappen. Ik wist het nu zeker. Dat waren socialisten, en die waren voor de gelijkheid, en dat was goed. Die 40 centen zal ik gewoon afhouden en niks zeggen.

Hoe moest je daar toch bij komen, bij die socialisten?....

=====

BIJ "DAAD EN GEDACHTE" is verschenen de brochure:

WAS DE SOCIAAL-DEMOCRATIE OOIT SOCIALISTISCH?

(Een beschouwing over haar wezen)

Deze prachtig uitgevoerde brochure met stevig omslag kost slechts 75 cent. Franco per post 1 gulden. Bestellingen aan:

J. Meulenkamp, Corn. Outshoornstraat 1^I, AMSTERDAM. W.

=====